

Hitlers parachutistengeneraal

Hitlers parachutistengeneraal

Kurt Student (1890-1978): een militaire biografie

WOUTER VAN DEN BRANDHOF

Hilversum

Verloren

2019

De publicatie van dit boek werd mede mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van de J.E. Jurriaanse Stichting te Rotterdam, de G.Ph. Verhagen-Stichting te Rotterdam, de M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting te 's-Gravenhage, de gemeente Aalten en AVG Explosieven Opsporing Nederland.

Afbeeldingen op het omslag. Voorzijde: de grote foto is een persfoto van het *Cleveland News* met daarop afgebeeld Kurt Student, 10 april 1945; kleine foto's v.l.n.r. *Fallschirmjäger* te Gennep, 20 september 1944, propagandafoto van het Derde Rijk met daarop afgebeeld een *Fallschirmjäger*, 11 februari 1939, Student op Kreta tijdens *Unternehmen Merkur*, 1941. Achterzijde v.l.n.r. het verwoeste Rotterdam na het bombardement van 14 mei 1940, luchtlandingen van *Fallschirmjäger* nabij Dordrecht, meidagen 1940, een neergekomen Duits transporttoestel in de regio Delft, meidagen 1940. Bronnen: Beeldbank WO2-NIOD, *Bundesarchiv/Vrijheidsmuseum Groesbeek* en collectie Wouter van den Brandhof Nijmegen.

ISBN 978 90 8704 817 4

Dit is de handelseditie van een proefschrift verschenen aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

© 2019 Wouter van den Brandhof
Uitgeverij Verloren
Torenlaan 25, 1211 JA Hilversum
www.verloren.nl

Omslagontwerp: Studio Verloren
Layout: Rombus, Hilversum
Druk: Wilco, Amersfoort

No part of this book may be reproduced in any form without written permission from the publisher.

Inhoud

- 1 **Inleiding** 9
Waarom een biografie over Student? 9 | De (Duitse) militaire biografie en militaire memoires 11 | Het beeld van Student in de literatuur 13 | De positionering van Student ten aanzien van de militaire biografie 16 | Vraagstellingen 18 | Drie casussen 19 | Stand van onderzoek Kreta 24 | Stand van onderzoek *Market Garden* 27 | Gebruikte bronnen 32 | Topografische aanduidingen en schrijfwijze 34 | Structuur dissertatie 34
- 2 **De Eerste Wereldoorlog en het interbellum** 37
Inleiding 37 | Martis et Minervae Alumnis 37 | Gouden luitenantstijd 42 | Een oude adelaar 46 | De Eerste Wereldoorlog 49 | Duitse tactische en operationele successen aan het Oostfront 51 | Terug in Ortelsburg 52 | Technologische ontwikkelingen 53 | Overplaatsing naar het Westfront 55 | Hoog bezoek en een bruiloft 62 | Einde van de strijd aan het front 63 | De *Reichswehr* 65 | Zweefvliegen 67 | Student bezoekt de Sovjet-Unie 71 | Douhet en het gebruik van gifgas bij bombardementen 75 | Een voorkeur voor de klassieken 76 | Een tijdelijke overstap naar de infanterie 77 | Een belangrijke *Luftwaffe*-schakel 79 | Zeppelinvlucht naar de Verenigde Staten 79 | De *Luftwaffe* wordt opgebouwd 81 | Een nieuwe vorm van oorlogvoering 82 | Ontmoetingen met Hitler, Göring en een Italiaanse luchtmaarschalk 93 | Balans 95
- 3 ***Fall Gelb*: Eben-Emael en Vesting Holland** 97
Inleiding 97 | Een grote deceptie 97 | Eben-Emael 98 | Een lange aanloop naar *Fall Festung* 102 | *Fall Festung* 104 | 'Zorgenkind' Waalhaven 109 | Student in Dordrecht 119 | De aanval op 's-Gravenhage 120 | Students 50ste verjaardag 122 | Het bombardement van Rotterdam 126 | Het bombardement van Rotterdam gezien vanuit het Duitse en het internationale perspectief 132 | Een kogel in het hoofd 134 | Nieuwe ontmoetingen met Göring en Hitler 141 | Students invloed op het geallieerde luchtlandingswapen 143 | Balans 145

- 4 Kreta versus Malta** 147
 Inleiding 147 | Hitler is sceptisch over de *Fallschirmjäger* 147 | Botsende visies 150 | Kreta als onderdeel van een groter plan 152 | Te weinig voorbereidingstijd 154 | Groen licht voor de aanval 156 | Student moet water bij de wijn doen 157 | Een pijnlijk verlies voor de *Royal Navy* 158 | Oorlogsmisdaden 163 | Duitse en geallieerde fouten 165 | Student en de *Fallschirmjäger* verliezen aanzien 170 | Students invloed op het geallieerde luchtlandingswapen 171 | Geen nog grotere luchtlandingsoperatie op Malta 174 | Balans 179
- 5 Het Italiaanse strijdtoneel: de bevrijding van Mussolini** 181
 Inleiding 181 | Duitse luchtlandingen op Sicilië 181 | Fouten bij de geallieerde luchtlandingen op Sicilië 186 | De bezetting van Rome 188 | Mussolini 190 | Gran Sasso 192 | Een zinloze zelfmoordactie 194 | Lauwerkransen voor Skorzeny 197 | *Unternehmen Eiche*: een zwak plan 200 | Op meerdere vlakken concurrentie met de ss 202 | Balans 203
- 6 Van Normandië tot Arnhem: de Duitse reactie** 205
 Inleiding 205 | De oprichting van de 1. *Fallschirm-Armee* 206 | Students rol in de Duitse propaganda en zijn visie op *D-Day* 208 | Students analyse van de geallieerde luchtlandingen in Normandië 212 | *Festung Brest* 213 | Students reactie op de mislukte aanslag van Von Stauffenberg 215 | De val van Antwerpen 218 | Opnieuw Eben-Emael 220 | Dolle dinsdag 222 | Kurt Chill 222 | Op Brabantse bodem 224 | Schwalbe 227 | Een villa nabij Kamp Vught 229 | *Market Garden* 231 | De spoorwegstaking en Student in verhouding tot Seyss-Inquart 233 | Bureaucratische rompslomp 234 | *Panzerbrigade 107* en het bombardement van Eindhoven 238 | Students visie op operatie *Market Garden* 242 | Balans 244
- 7 Aan het front in Nederland** 246
 Inleiding 246 | De dood van Hans-Dietrich Student 247 | Opheusden 248 | Liquidatiepogingen 253 | Commandant van een nieuwe legergroep 256 | De inundatie van de Betuwe 262 | Een mislukte aanval bij Haalderen 266 | *Brückenkopf Venlo* 268 | Het Ardennenoffensief 269 | Von der Heydte's opvattingen over Student 272 | *Fall Braun* 273 | Geen verrassingseffect 276 | Kapelsche Veer 279 | *Schneemann* 284 | *Unternehmen Zetten* 287 | Student vertrekt nog voor *Operation Veritable* 293 | Balans 295
- 8 De eindfase: 'assistent' van Blaskowitz** 297
 Inleiding 297 | *Armeegruppe Student* 297 | Op de vlucht naar het Dönitz-regime 300 | Krijgsgevangenschap 302 | Berechting te Lüneburg 306 | Ondervragingen over het bombardement van Rotterdam 309 | Balans 322

9 Conclusie	324
De ontwikkeling en de inzet van <i>Fallschirmjäger</i> als een nieuw wapen 324 Sterke en zwakke punten van het Duitse luchtlandingswapen 326 Students rol in de Duitse oorlogsplanning 328 Students omgang met tegenstrijdige belangen en andere legeronderdelen 331 Student en Guderian: een vergelijking 334 Students invloed op de ontwikkeling van het geallieerde luchtlandingswapen 335 Casus Rotterdam 1940 338 Casus Kreta 1941 340 Casus <i>Market Garden</i> 1944 342 Student als dienaar van het naziregime, ideologische elementen en nazipropaganda 345 Student en de militaire biografie 348	
Summary	350
Student as a military innovator 351 Three case studies: Rotterdam, Crete and Market Garden 354 Student as a servant of the Nazi regime, ideological elements and Nazi propaganda 356 Student and the military biography 357	
Kaarten	359
Noten	372
Gebruikte afkortingen	453
Bronnen	454
Dankbetuiging	474
Register van persoonsnamen	476
Register van geografische namen	484
Curriculum Vitae	491

I Inleiding

Waarom een biografie over Student?

De Duitse parachutistengeneraal Kurt Student (1890-1978) is onlosmakelijk verbonden met de geschiedenis van Nederland in de Tweede Wereldoorlog. Zijn naam wordt in verband gebracht met de Duitse luchtlandingen tijdens *Fall Gelb* in Vesting Holland en het verwoestende bombardement van Rotterdam op 14 mei 1940. Student was in 1944-1945 bovendien betrokken bij diverse militaire operaties, onder andere met als doel om *Market Garden* te doen stranden. Student kan worden beschouwd als een Duitse sleutelfiguur voor wat betreft de strijd op Nederlands grondgebied in de Tweede Wereldoorlog. Dit is niet de enige reden waarom hij een biografie waard is. Hij staat ook symbool voor een nieuwe vorm van oorlogvoering. Student was het brein achter de eerste grootschalige Duitse luchtlandingen in Nederland. Het betrof hier een novum in de Tweede Wereldoorlog. Mede door Students toedoen veranderde het aanzien van de derde dimensie van oorlogvoering. Een onbedoeld gevolg was dat de geallieerden door zijn plannen werden geïnspireerd, zoals blijkt uit de grootschalige luchtlandingen op Sicilië en later tijdens *D-Day* en *Market Garden*.

Student en zijn *Fallschirmjäger* worden in de literatuur veelvuldig geassocieerd met heroïek, avontuur en een grote vechtlust. Onder andere de operaties bij Eben-Emael, Anzio en Monte Cassino passeren in deze context de revue. De *Fallschirmjäger* bestonden uit eenheden van vrijwilligers die in de eerste oorlogsjaren een strenge selectieprocedure hadden doorlopen en die in groepsverband, maar ook als *Einzelkämpfer*, de strijd aangingen. Kurt Student en zijn parachutisten speelden een belangrijke rol in de nazi- en oorlogspropaganda. Zij waren te zien in journaals van de *Deutsche Wochenschau*, in krantenartikelen, op briefkaarten en in magazines zoals *Der Adler* die onder *Luftwaffe*-personeel werd verspreid. *Fallschirmjäger* werden gebruikt om de moderniteit, mobiliteit en de onverschrokkenheid van het Duitse leger te benadrukken. De voorstelling van hun betekenis was buitenproportioneel, want feitelijk en numeriek gezien, vormden zij maar een marginale groep binnen de *Wehrmacht*.

De nazipropaganda maakte Student tot een internationaal bekende militair. De mythevorming had tot doel om de Duitse militaire slagkracht naar buiten toe zo groot mogelijk voor te stellen, om zo het geloof van burgers en militairen in de *Endsieg* te versterken en tegelijkertijd de tegenstander te imponeren. Deze biogra-

fie heeft ondermeer tot doel deze tot op de dag van vandaag bestaande beeldvorming te corrigeren. Er ging namelijk nogal wat mis bij de uitvoering van diverse operaties. Deze studie zal een kritische evaluatie geven van de betekenis van Student als commandant en het parachutistenwapen dat hij ontwikkelde.

Deze dissertatie wil tonen dat de biografische benadering op verschillende manieren van belang is voor de militaire geschiedenis en voor het inzicht in het complexe militaire krachtenveld dat in het Derde Rijk bestond. Students belangen botsen bijvoorbeeld regelmatig met die van andere *Luftwaffe*-officieren en het *Heer*. Binnen de militaire organisatie bestond op allerlei punten een regelrechte concurrentiestrijd, onder meer over de inzet van de beschikbare vliegtuigen. Student raakte verweekeld in een strijd met zowel officieren van zijn eigen legeronderdeel, als met niet tot de *Luftwaffe* behorende militairen. Centrale kwesties waren hoe *Fallschirmjäger* tijdens militaire operaties in te zetten en daarnaast de vraag wie het commando in handen kreeg. Er was bovendien een concurrentiestrijd met de ss die ook zelf *Fallschirmjäger* opleidde, volgens geheel andere uitgangspunten dan Student voorstond.

Daarnaast was er de gecompliceerde verhouding tussen Hitler en zijn officieren. De *Führer* bond Duitse generaals op allerlei manieren aan zich, maar zijn sympathie en vertrouwen wisselden regelmatig. De verhouding tussen Hitler en zijn generaals was paradoxaal: Hitler beloofde hen, maar hij wantrouwde hoge reactionaire officieren ook enorm. Populaire generaals bedreigden de *Führer*-cultus.¹ Het geval-Student laat zien welke spanningen en verschillen van inzicht er ook in de hoogste leiding bestonden tussen Hitler en Göring en diens politiek-militaire ambities. Students *Fallschirmjäger* bezorgden Görings *Luftwaffe* een modern, innovatief imago en het aantal *Fallschirmjäger-Divisionen* nam in de Tweede Wereldoorlog steeds verder toe. Aanvankelijk werden de parachutisteneenheden ingezet voor aanvallen vanuit de lucht. Later kregen zij vooral een infanteristenrol, zonder dat er nog een parachute aan te pas kwam. Die inzet veranderde na de grootschalige Duitse luchtlandingen op Kreta. Op instigatie van Hitler kwam na deze operatie, *Unternehmen Merkur*, de nadruk te liggen op het grondgevecht. Er werden na Kreta nog wel kleinschalige luchtlandingen uitgevoerd, maar verhoudingsgewijs waren zij meer uitzondering dan regel geworden. Een opvallend gegeven is dat de *Fallschirmjäger*-strijdmacht op zijn grootst was toen er nog nauwelijks Duitse luchtlandingen werden uitgevoerd.

De biografische benadering heeft ook het voordeel dat operaties in alle uithoeken van Europa in hun samenhang zichtbaar worden. Het bombardement van Rotterdam, de strijd om Kreta of de bevrijding van Mussolini in het Gran Sassegebied worden gewoonlijk in het kader van de nationale oorlogsgeschiedenis behandeld. Door concentratie op de generaal die bij al deze operaties betrokken was of er de leiding over had, ontstaat een veel breder perspectief op, of begrip van de militaire operaties die zich binnen de verschillende landen afspeelden, als het gaat om de inzet van middelen, de tactiek en de militaire overwegingen van de Duitse krijgsmacht.

Student is in beoordelingen door tijdgenoten en in de latere literatuur steeds een

wat enigmatische figuur gebleven. De opvattingen over zijn persoon en betekenis lopen sterk uiteen. Hij is eendimensionaal neergezet als een knappe militaire professional die als het ware losgekoppeld is van het naziregime, omdat de aandacht primair naar zijn wapenfeiten uitging. In andere gevallen is Student juist als een slaafse volgeling van Hitler en Göring weggezet: een ruggengraatloze officier die als werktuig van het kwaad fungeerde. Hij gold als een militair genie en een vernieuwer, maar ook als een zonderling en als een onverantwoordelijke, roekeloze figuur met de nodige mislukkingen op zijn naam. Een breed gedocumenteerde wetenschappelijke biografie van Student waarin zijn optreden als militair, zijn politieke positie en zijn persoonlijkheid in samenhang behandeld worden, ontbreekt.

De (Duitse) militaire biografie en militaire memoires

Het bestaande beeld met betrekking tot de Duitse militaire biografie is zeer gedifferentieerd. Er zijn publicaties met een commemoratief-traditioneel en een modern-kritisch perspectief. Anderzijds kan er een onderscheid worden gemaakt op basis van de militaire achtergrond en de rangen van de betrokken gebiografeerde militairen, alsmede de literaire kenmerken van de biografieën. Van cruciaal belang is echter dat militaire biografieën worden bekeken door de bril van het politieke tijdperk waarbinnen zij tot stand zijn gekomen, omdat dit van grote invloed kan zijn op de wijze waarop een militair werd geportretteerd en beoordeeld. De militaire biografie in al zijn aspecten is onderdeel van wat in ruime zin ‘militärische Erinnerungskultur’ is gaan heten.²

Van de jaren 1950 tot in de jaren 1980 domineerde de ‘saubere Wehrmacht’-these of -mythe. De ‘gewone’ Duitse soldaat uit de Tweede Wereldoorlog werd gedurende deze periode in de geschiedschrijving gerehabiliteerd.³ Duitse generaals hebben in belangrijke mate bijgedragen aan de ‘saubere Wehrmacht’-voorstelling. Zij beweerden dat de ‘gewone’ troepen zich hadden gedistantieerd van Hitler en het naziregime. Het draaide om de vervulling van hun soldatenplicht. De militairen zouden niet op de hoogte zijn geweest van Duitse gruweldaden. Zij voerden een ‘gewone’ oorlog.⁴ Duitse generaals werden vrijgeleit, of zij pleitten zichzelf vrij in hun eigen memoires. De biografen Nigel Hamilton en Hans Renders beschrijven in *The ABC of Modern Biography* treffend hoe Britse en Amerikaanse lezers decennialang werden ‘behekst’ door het Duitse militaire professionalisme.⁵ De totstandkoming van de ‘saubere Wehrmacht’-legende kan niet los worden gezien van de agenda van Duitse generaals en van de Anglo-Amerikaanse ‘blinde vlek’ die voortkwam uit de bewondering voor Duitse militaire prestaties. Het positieve beeld over de *Wehrmacht* werd versterkt door de *US Army Foreign Military Studies*. Het betrof hier manuscripten waarin Duitse officieren hun gevechtservaringen gedurende de Tweede Wereldoorlog hadden opgetekend. Dit gebeurde in opdracht van het Amerikaanse leger gedurende de periode 1945-1961. Sinds de jaren 1950 vonden deze ‘studies’ hun weg naar het grote publiek.⁶

Daarnaast is er de invloed van de Koude Oorlog. De Duitse herbewapening werd onder anderen gepropageerd door de Britse militair-historicus Sir Basil Liddell Hart. Hij spande zich ervoor in om Duitse generaals niet voor oorlogsmisdaden te vervolgen.⁷ Liddell Hart heeft met zijn onkritische Engels- en Duitstalige boeken in internationaal opzicht bijgedragen aan de ‘saubere Wehrmacht’-voorstelling. Het draaide hier om het beïnvloeden van de beeldvorming, met als doel om medewerking van voormalige *Wehrmacht*-officieren te verkrijgen bij het opbouwen van de *Bundeswehr*. Titels als *The Other Side of the Hill*, *The German Generals talk* en *Jetzt dürfen Sie reden. Hitlers Generale berichten* verwijzen naar de gesprekken die Liddell Hart heeft gevoerd met Duitse generaals in krijgsgevangenschap, onder wie Student.⁸ Hij uitte zijn bewondering voor officieren die hij had gesproken. Liddell Hart was betrokken bij de totstandkoming van Engelstalige boeken die betrekking hadden op Rommel en Guderian.⁹ Bij een dergelijk klimaat was er in militaire biografieën nauwelijks tot geen plaats voor een analyse van Duitse oorlogsmisdaden en juist wel voor militaire prestaties.

Vanaf het einde van de jaren 1960 van de vorige eeuw verschenen er incidenteel kritischer publicaties over de *Wehrmacht*, al bleven die nog meer uitzondering dan regel.¹⁰ Die kritische benadering won begin jaren 1980 in de Duitse militaire geschiedschrijving terrein, maar de doorbraak kwam in de jaren 1990 na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie.¹¹ Door Duitsland en Oostenrijk reisde een tentoonstelling met als titel: *Vernichtungskrieg. Verbrechen der Wehrmacht 1941 bis 1944*. De omschrijving was veelzeggend: er was geen ‘gewone’ oorlog gevoerd, maar juist een vernietigingsoorlog, waardoor er miljoenen doden vielen: niet alleen de speciaal vervolgde Joden, maar ook andere burgers en krijgsgevangenen.¹² Het debat over de ‘saubere Wehrmacht’ laat een omslag zien, van een onkritische naar een kritische benadering. De effecten van de moderne kritische benadering zijn deels terug te zien in de media, zoals blijkt uit de discussie rond *Unsere Mütter, Unsere Väter*, een in 2013 door de ZDF geproduceerde televisieserie over vijf Duitse vrienden die werden meegezogen in de Tweede Wereldoorlog. Meerdere van deze jonge mensen raakten betrokken bij oorlogsmisdaden die uitgebreid aan bod komen. Deze ZDF-productie is niet van kritiek verschoond gebleven. In de *New York Times* werden parallellen geconstateerd met nazipropagandafilms.¹³

De kritische aanpak is kenmerkend voor de moderne biografie die zich in dit opzicht onderscheidt van zijn traditionele tegenhanger die tot doel had om de bestaande positieve beeldvorming over een persoon voort te zetten of zelfs te versterken.¹⁴ De Duitse militaire biografie vertoont een periodisering die ongeveer overeenkomt met de periode voor, tijdens en na het afscheid van de ‘saubere Wehrmacht’-voorstelling. Sinds die voorstelling is verlaten, worden militairen in de context van de nazi-ideologie onderzocht, zonder dat daarbij enerzijds Hitler als enige schuldige wordt aangewezen en anderzijds Duitse generaals worden vrijgepleit van hun eigen verantwoordelijkheid.¹⁵ Een goed voorbeeld van een dergelijke studie is de door Oliver von Wrochem geschreven biografie van *Generalfeldmarschall Erich von Manstein*.¹⁶

Het beeld van Student in de literatuur

Welke plaats neemt Student in binnen de militaire biografie en de militaire geschiedschrijving? In de Tweede Wereldoorlog werd er positief over Student geschreven in tijdschriften, kranten en literatuur en dat gold zeker niet alleen voor nazi-Duitsland. *The Aeroplane*, een gerenommeerd luchtvaarttijdschrift, wijdde op 4 december 1942 een artikel aan Student die als een *Luftwaffe*-kopstuk werd aangemerkt. De beschrijving kan als volgt worden samengevat. Deze officier was de 50 al gepasseerd, maar hij beschikte nog steeds over zijn jeugdige elan: een zeldzaam verschijnsel onder bestaande *Fliegeroffiziere*. Student werd een drijvende kracht genoemd die anderen met zijn enthousiasme aanstak. Er was niets op het gebied van de luchtvaart waar hij zich niet mee bezig zou hebben gehouden. Het werk stond voor hem op de eerste plaats en Student was zijn tijd 30 jaar vooruit: niet alleen op technisch gebied, maar ook voor wat betreft zijn visie op het voeren van een lucht oorlog. Het betrof hier een geboren organisator en een vernieuwer. Het Derde Rijk zou veel meer dan alleen de introductie van *Fallschirmjäger* aan hem te danken hebben gehad. Hij zou afgeschermd zijn gebleven van politieke intriges achter de schermen, door de eerlijke manier waarop hij idealen nastreefde. Toekomstige historici zouden kunnen denken dat de nazi's hem niet de beloning gaven die hij verdiende, gezien zijn prestaties.¹⁷ Het leek hier haast Britse propaganda ten gunste van Student: een opmerkelijk gegeven gezien de strijd die op dat moment werd uitgevochten. Dit voorbeeld van positieve Engelse beeldvorming kan zijn voortgevloeid uit de 'roemruchte' reputatie die *Fallschirmjäger* aan het front hadden opgebouwd. Student was hun boegbeeld en het succes van zijn mannen straalde als het ware van hem af.

De Canadese inlichtingenofficier Milton Shulman ontmoette Student tijdens zijn krijgsgevangenschap.¹⁸ Shulman dacht dat Student furore had kunnen maken om de volgende redenen: er zou sprake zijn geweest van een onvoorwaardelijke loyaliteit en een sterke band met Hitler. Shulman was kritisch en droeg een heel ander beeld uit dan Student zelf en voormalige veteranen die onder hem hadden gediend. Die positieve beeldvorming hield decennialang stand in Duitsland. Er verschenen diverse artikelen in onder andere *Weltbild*.¹⁹ De belangrijkste Duitse wapenfeiten stonden daarin centraal, ook in op oorlogsveteranen georiënteerde bladen als *Der Frontsoldat erzählt* en *Der Deutsche Fallschirmjäger*.²⁰

Biografieën van *Fallschirmjäger*-generaals lieten na de Tweede Wereldoorlog nog decennia op zich wachten. In 1974 verscheen *Fallschirmjäger: damals und danach* van Ramcke en in 1976 *General Meindl und seine Fallschirmjäger*.²¹ Vier jaar later werd de daar sterk op lijkende titel *Generaloberst Kurt Student und Seine Fallschirmjäger* uitgebracht. In werken van 'alte Kameraden' en 'Truppengeschichte', zoals *Der weg der 2. Fallschirmjäger Division*, stond de strijd aan het front centraal. Deze herinneringsliteratuur is doorgaans heroïsch, zoals blijkt uit het volgende voorbeeld: 'Nach dem stolzen Sieg auf Kreta kämpfte es [het regiment] in zwei harten Russlandwintern, im Wüstensand Afrikas bis zum bitteren ende am Atlan-

tik und im Ruhrkessel'.²² Dergelijke publicaties kunnen moeilijk of zelfs niet worden geverifieerd omdat de bronvermelding ontbreekt of zeer beknopt is. Soortgelijke grotendeels of geheel kritiekloze Duitse publicaties waren kenmerkend voor het tijdperk van de Koude Oorlog, waarin West-Duitsland een militaire bondgenoot was in de strijd tegen het communisme.

Richard Brett-Smith, een legerofficier die betrokken was geweest bij de bevrijding van Nederland, volgde in *Hitler's Generals* uit 1976 de lijn van Alan Clark, die Student als een hooggekwalificeerde officier typeerde. Student zou twee eigenschappen hebben gehad die zelden samenkomen: een frisse en onconventionele aanpak in combinatie met een rustige en bedachtzame handelswijze.²³ Een andere Brit, Anthony Farrar-Hockley die in de Tweede Wereldoorlog als officier bij de Britse parachutisten had gediend, schreef voor het grote publiek een klein, handzaam boek. De Nederlandse uitgave hiervan verscheen in de jaren 1970 met als titel: *Kurt Student: de parachutistengeneraal*.²⁴ Een notenapparaat ontbreekt hier en de inhoud neigt nog het meest naar een militaire loopbaanbeschrijving zonder bijbehorende analyse. De belangrijkste wapenfeiten en successen van Student staan centraal. Een ander voorbeeld is het eind jaren 1980 verschenen boek *Hitler's Generals* waarin Student samen met de Duitse tankgeneraal Heinz Guderian als een vernieuwer wordt aangemerkt.²⁵ In de jaren 1970 en 1980 werd Student in de Duitse en de Angelsaksische literatuur doorgaans positief beoordeeld, zoals ook blijkt uit *Die Ritterkreuzträger der Deutschen Wehrmacht 1939-1945*. Hij was volgens de auteurs dapper, trouw, zorgzaam voor zijn manschappen en ridderlijk voor iedereen. Het motto van de 19^e-eeuwse Duitse strateeg Helmuth von Moltke, 'erst wägen, dan wagen', zou voor hem zijn opgegaan.²⁶

Van groot belang, zelfs nog voor het huidige beeld van parachutistengeneraal Student, is het in 1980 verschenen *Generaloberst Kurt Student und Seine Fallschirmjäger*, geschreven op basis van diens eigen herinneringen.²⁷ Dit boek komt veelvuldig aan de orde in internationale publicaties. Deze hagiografisch aandoende, onkritische biografie van de 'I was there' variant sluit aan op de mythe van 'saubere Wehrmacht'. Militaire prestaties van Student en de *Fallschirmjäger* zijn zeer uitgebreid beschreven; de naoorlogse periode krijgt nauwelijks aandacht. Het boek presenteert Student als grote vernieuwer en de belangstelling gaat uit naar het moedige optreden van de troepen. Students represaillemaatregelen tegen de burgerbevolking op Kreta in 1941 worden achterwege gelaten. Dit geldt ook voor de bittere periode van krijgsgevangenschap. *Generaloberst Kurt Student und Seine Fallschirmjäger* is een traditionele, niet wetenschappelijke biografie zonder annotatie, met een zweem van heroïek en persoonsverheerlijking.

Het boek werd overigens bekritiseerd door voormalige *Fallschirmjäger*. Tretner, Students toenmalige rechterhand, verwoordde het als volgt: 'Es stellt eine Mischform von Gefechtsbericht, persönlichen Erinnerungen Students und nachträglichem Besserwissen dar und ich muss ehrlich sagen, dass ich mich noch nicht so recht mit ihm habe anfreunden können ... So haben wir es jetzt mit einem stilistisch sicher nicht sehr anspruchsvollen Werk zu tun, das ausserhalb der Fallschirm-